

Judicium Burgerpenning 2021 – ALV 4 november 2021

Bedrijfsarts. Moet je daar eigenlijk dokter voor zijn? Een vraag die ik kreeg na een college over bedrijfsgezondheidszorg voor een groep HBO-arbeidsjuristen. Een tikje teleurstellend was het wel. Aan de hand van vier heel verschillende medische problemen had ik uitgebreid geschetst wat je zoal tegenkomt als bedrijfsarts, en welke medische aspecten en juridische haken en ogen daaraan kunnen zitten. Blijkbaar waren die laatste beter binnengekomen dan het feit dat die juridische haken en ogen betrekking hadden op mensen die met hun gezondheid en hun werk in de problemen waren geraakt. Het was duidelijk dat de interesses van de dokter en die van de aankomende juristen niet parallel liep.

Maar moet dat echt? Geneeskunde studeren en dokter worden en daarna nog specialiseren om bedrijfsarts te kunnen zijn? Afgaande op de brede scoop aan onderwerpen die de commissie tot toekenning van de Burgerpenning te beoordelen kreeg: zeker moet je daar dokter voor zijn, en nog één met een brede interesse ook.

De commissie kreeg 16 proefschriften te beoordelen, die in 2019 en 2020 zijn verschenen, dus net voor en in het eerste jaar van de corona-pandemie, een periode waarin Nederland bijna tot stilstand kwam, en waaruit we gelukkig weer langzaam op gang zijn gekomen. Dat heeft er wel toe geleid dat dit een bijzondere uitreiking van de Burgerpenning wordt. Normaal gesproken gebeurt dit tijdens de Bedrijfsgeneeskundige Dagen, maar die konden in Mei van dit jaar nog niet real life doorgaan. De hoop was gevestigd op 1 bedrijfsgeneeskundige dag, ergens in November, maar ook dat was nog niet haalbaar. Daarom dus nu in de najaarsledenvergadering.

De 16 proefschriften bestrijken een groot terrein waarop bedrijfsartsen actief zijn. Klinisch gerelateerde onderwerpen, zoals irritant contact dermatitis, postoperatieve zorg, knie arthrose, niet aangeboren hersenletsel, terugkeer naar werk van mensen die kanker hebben overleefd, maar ook preventieve strategieën, E-health, stoppen met roken, bewegingsarmoede in kantoormedewerkers en de effecten van ploegdienst in relatie tot gezondheid, leefstijl en immunologische effecten.

Na een eerste beoordeling bleven er 4 proefschriften over die een nadere bespreking verdienen, omdat ze in principe Burgerpenning waardig konden zijn.

Bette Loef onderzocht de invloed van nachtwerk op gezondheid, leefstijl en afweer van zorgverleners in haar proefschrift 'Shift work: Health, lifestyle, and immunological effects'. Zorgverleners die regelmatig nachtdiensten draaien, hebben een groter risico op griep- en luchtwegklachten dan hun collega's die alleen overdag werken. De slechtere ervaren slaapkwaliteit van nachtwerkers verklaart voor een deel dit verhoogde risico op deze gezondheidsklachten. Voor de andere leefstijlgedragingen zag ze dat nachtwerkers over het algemeen een vergelijkbare slaapduur, beweegpatroon in de vrije tijd en eetfrequentie hebben als dagwerkers. Het verbeteren van de ervaren slaapkwaliteit kan volgens de promovenda een nuttig aanknopingspunt zijn voor toekomstig interventieonderzoek. Voor haar onderzoekvolgde ze 600 zorgverleners, werkzaam binnen verschillende ziekenhuizen in Nederland met een speciaal ontwikkelde smartphone app. In deze app konden de zorgverleners dagelijks aangeven of ze griep- of luchtwegklachten hadden. De app identificeerde vervolgens episodes van dergelijke klachten.

Maryam Soltanipoor richtte zich in haar proefschrift 'Irritant contact dermatitis. A strategy for prevention in Dutch health care workers' op het ontwikkelen van een strategie om handverzorging onder zorgverleners te bevorderen. Er werd een interventie ontwikkeld gebaseerd op enerzijds het elektronisch monitoren van handcrème gebruik en anderzijds het geven van feedback via posters die de compliance met geadviseerde handverzorging lieten zien. Deze interventie bleek succesvol. Daarnaast werden de effecten van veelgebruikte irriterende middelen op de huidbarrière en de inflammatoire respons bestudeerd. Deze effecten blijken stof-specifiek te zijn. Gezien de grote invloed van chronisch handeczeem op de kwaliteit van leven en het risico op langdurig verzuim en arbeidsongeschiktheid is dit een belangrijk onderzoek, dat het nut van de recent herziene richtlijn onderstreept. Kantoormedewerkers zitten tijdens hun werkdag langdurig aan hun bureau. Wat er precies gebeurt (op celniveau) in het lichaam tijdens langdurig zitten en hoe dit gezondheidsrisico's verhoogt, is nog niet precies bekend, maar dat die risico's verhoogd zijn, op DM 2, hart- en vaatziekten en overlijden, is wel bekend. Er zijn dan ook al veel interventies ontwikkeld, geïmplementeerd en geëvalueerd. Veelal door onderzoekers die ook de interventie ontwikkelden.

In het proefschrift van Lidewij Renaud 'Reducing sitting time in office workers' is onderzocht hoe interventies, die door bedrijven zélf zijn ingevoerd, worden ervaren en in hoeverre deze (nieuwe) interventies effect hebben op het verminderen van zitten. De effectiviteit was het grootst bij intensieve interventies, die goed aansluiten bij de dagelijkse praktijk van het werk, en die bij voorkeur ook leuk moesten zijn.

De Work Ability Score is een bekend concept. In zijn proefschrift 'Work ability related to job demands and functional limitations in various occupational populations' liet Art van Schaaik zien dat de WAS op zichzelf genomen niet goed in staat is om verschillen in werkvermogen bij een individu te monitoren. Maar in combinatie met functionele beperkingen, zowel fysiek als mentaal, kan wel een indruk worden gekregen van de richting waarin preventieve maatregelen moeten worden gezocht om de WAS te verbeteren. Functionele beperkingen verklaarden 52 % van de verschillen in werkvermogen tussen werkenden met RSI-klachten, stressklachten bleken bij jongeren een negatieve invloed te hebben op het werkvermogen. Verschillende factoren waren van invloed op die relatie, en kennis van die factoren kan helpen om te voorkomen dat het werkvermogen door stress op langere termijn negatief wordt beïnvloed.

Vier proefschriften, maar slechts 1 Burgerpenning. De keuze viel op een proefschrift met een onderwerp dat voor veel werkenden relevant is, niet alleen in de onderzochte beroepsgroep, maar ook daarbuiten. En dat ook nog steeds relevanter wordt, in onze 24 uren-economie waarin we eraan gewend zijn geraakt dat alles vrijwel onmiddellijk thuis kan worden afgeleverd. Dat heeft consequenties voor de werkenden, en die consequenties werden door de winnaar helder aan het licht gebracht. Vanwege hun grote relevantie hebben ze inmiddels al hun weg gevonden naar een nieuwe NVAB richtlijn.

Dames en heren, de Burgerpenning 2021 gaat naar Bette Loef voor haar proefschrift 'Shift work: Health, lifestyle, and immunological effects'